Verksamhetsberättelse 2020

Året då hemester trendade och ute blev inne

HÅLL SVERIGE RENT®

Stiftelsen Håll Sverige Rent

Nedskräpningen är ett av vår tids största samhällsproblem. Skräpet skadar djur och natur, förstör haven, gör städer otrygga och kostar samhället mycket pengar – helt i onödan. Därför behöver vi stoppa nedskräpningen.

Stiftelsen Håll Sverige Rent är en ideell organisation som grundades 1983 av Naturvårdsverket och Returpack AB i syfte att motverka nedskräpning, främja återvinning samt öka individers och organisationers miljöansvar. Nedskräpning är ett problem som inte är omhändertaget inom ramen för avfallstrappan och problemet glöms därför ofta bort. Men det går inte att arbeta cirkulärt om inte skräpet kommer in i diskussionen om avfall. Vi behöver stoppa läckaget.

Håll Sverige Rents vision är att ingen skräpar ner. Allt vi gör syftar till att ta Sverige närmare visionen, oavsett om det rör sig om tidsbegränsade kampanjer eller långsiktiga projekt. Våra grundvärderingar; engagemang, kunskap och tillsammans präglar vårt arbete, våra budskap och vårt varumärke.

Håll Sverige Rent har (som enda organisation) ett nationellt fokus på nedskräpningsfrågan och ett av våra mål är att minska nedskräpningen med 50 procent till 2025. För att nå dit måste vi förändra attityder och beteenden kring nedskräpning, och stärka normen av att det inte är okej att skräpa ner.

Det gör vi bland annat genom att skapa möjligheter för människor att engagera sig mot skräpet. På så sätt stärker vi känslan av att vi tillsammans kan göra skillnad. De nationella skräpplockardagarna är ett exempel där hundratusentals barn och vuxna deltagit genom åren.

Vi utbildar och inspirerar barn och unga för att skapa framtidstro och handlingskompetens, i första hand genom Sveriges största skolnätverk Grön Flagg men även med aktiviteter och läromedel. Vi samlar också den senaste kunskapen om nedskräpning genom mätningar, undersökningar och kontakter med forskningsvärlden. På så sätt kan vi arbeta förebyggande tillsammans med kommuner och andra samhällsaktörer för att hitta konkreta verktyg för att minska nedskräpningen.

Johanna Ragnartz, vd Håll Sverige Rent

Finansering

Håll Sverige Rents arbete finansieras av bidrag och projektmedel från företag och myndigheter. Håll Sverige Rent har även ett så kallat 90-konto, vilket bland annat innebär att vi granskas av Svensk Insamlingskontroll och uppfyller dess krav.

Håll Sverige Rent är även medlem i GIVA (Frivilligorganisationernas insamlingsråd). GIVA verkar för etisk och professionell insamling och har utarbetat etiska råd och regler samt en kvalitetskod som alla dess medlemmar förbundit sig att följa.

Håll Sverige Rent är registrerat i Länsstyrelsens stiftelseregister.

Regleringsbrev via Naturvårdsverket

Håll Sverige Rent har via Naturvårdsverkets regleringsbrev 2021 erhållit 3 miljoner från fonden för ideella organisationer och 5 miljoner för att främja regeringens arbete med en cirkulär ekonomi.

Genom att förhindra nedskräpning minskar vi läckaget från den cirkulära modellen och skapar ett mer hållbart samhälle. Genom de extra resurserna får vi möjlighet att fortsätta vårt arbete med att engagera många människor i arbetet med att göra något stort genom att plocka lite skräp.

Förvaltning

Stiftelsen Håll Sverige Rent har 26 anställda tjänstemän som leds av verkställande direktören. Huvudkontoret ligger i Stockholm. Styrelsen har bestått av 11 styrelseledamöter och under 2020 har styrelsen haft fyra protokollförda möten. Styrelsemedlemmarnas närvaro på dessa möten har varit (siffra inom parentes):

Martin Eriksson (4)
Naturvårdsverket, ordförande
Bengt Lagerman (4)
Returpack
Göran Andersson (3)
Friluftsfrämjandet
Stina Lindblad (4)
Naturskyddsföreningen
Håkan Ohlsson(2)
Förpacknings- och Tidningsinsamlingen
Jenny Engström (4)
Svenska Turistföreningen
Berit Oscarsson (4)
Naturvårdsverket
Per-Olov Ottosson (4)
Skolverket
Anna-Carin Gripwall (4)
Avfall Sverige
Tommy Jonsson (1)
Trafikverket, utträde 20200901
Marie Hagberg-Backlund, (2)
Trafikverket, invald 20200901
Fredrik Bäck (3)
SKR

Tillsammans håller vi naturen ren

1 miljon i Naturbonus

Tack vare Naturkompaniet och deras Naturbonus har Håll Sverige Rent under 2020 haft möjligheten att arbeta för en renare natur, med extra fokus på fjällen. Vi har genomfört aktiviteter på plats, samt stöttat upp med en digital kampanj.

Under maj till augusti har vi bland annat genomfört clean-ups i Fulufjället och Storulvån. Vi har dessutom gjort skräpmätningar och satt upp påsholkar tillsammans med STF. Via Naturkompaniets butiker har vi delat ut över 10 000 gratis återanvändbara skräpplockarpåsar så att fler kan hjälpa till att hålla naturen ren.

I sociala medier har vi spridit filmer med tips och inspiration till hur man kan förbereda sig för en skräpfri naturupplevelse, genom att exempelvis lämna onödiga engångsförpackningar i plast hemma. Ser vi till både organisk och köpt räckvidd nådde vi 2 miljoner kontakter genom Facebook, Instagram och Youtube.

Kampanjen som pågick under hela sommaren, juni till augusti, syntes även på SJ-tågen och Mälartågen både på brickbord och digitala skärmar. Uppskattningsvis hade vi en möjlig räckvidd på 1,7 miljoner.

Under vecka 25 syntes även budskapet på stortavlor i Stockholm, med en möjlig räckvidd på drygt 650 000 kontakter, vilket motsvarar 38 procent av alla Stockholmare.

Naturens ambassadörer

Under året, och framförallt under sommarens kampanj, har vi genom samarbetet med ambassadörer haft möjlighet att nå ut ännu bredare. Nya ambassadörer för i 2020 var Niki Sjölund, Linda Åkerberg och Alexander Neimert.

Håll Sverige Rent har sedan tidigare arbetat med Annelie Pompe, Emelie Forsberg, Emelie Björkman, Ida Lindström, Johan Jonson och Maja Tesch.

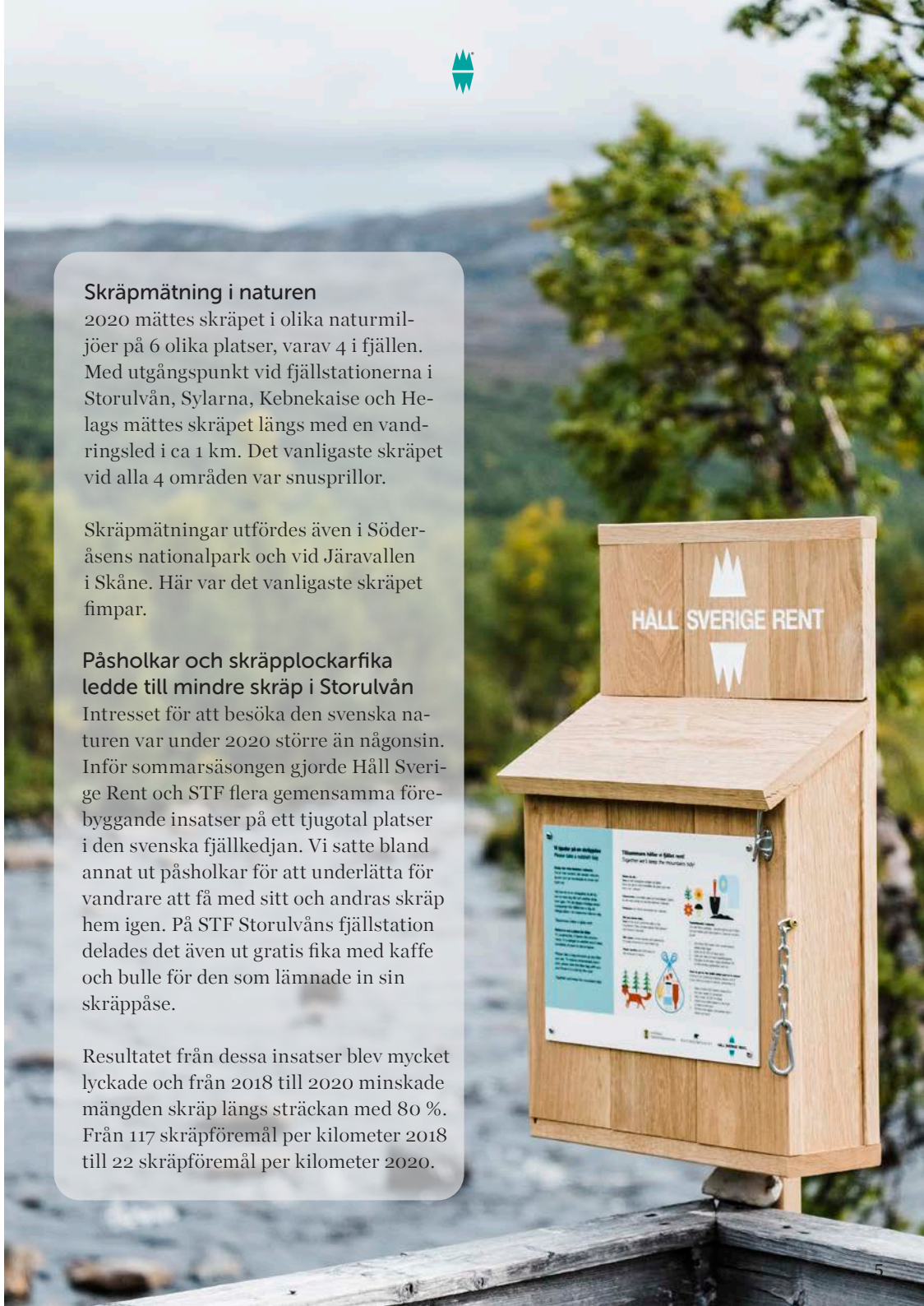

Skräpmätning i naturen

2020 mättes skräpet i olika naturmiljöer på 6 olika platser, varav 4 i fjällen. Med utgångspunkt vid fjällstationerna i Storulvån, Sylarna, Kebnekaise och Helags mättes skräpet längs med en vandringsled i ca 1 km. Det vanligaste skräpet vid alla 4 områden var snusprillor.

Skräpmätningar utfördes även i Söderåsens nationalpark och vid Järavallen i Skåne. Här var det vanligaste skräpet fimpar.

Påsholkar och skräpplockarfika ledde till mindre skräp i Storulvån

Intresset för att besöka den svenska naturen var under 2020 större än någonsin. Inför sommarsäsongen gjorde Håll Sverige Rent och STF flera gemensamma förebyggande insatser på ett tjugotal platser i den svenska fjällkedjan. Vi satte bland annat ut påsholkar för att underlätta för vandrare att få med sitt och andras skräp hem igen. På STF Storulvåns fjällstation delades det även ut gratis fika med kaffe och bulle för den som lämnade in sin skräppåse.

Resultatet från dessa insatser blev mycket lyckade och från 2018 till 2020 minskade mängden skräp längs sträckan med 80 %. Från 117 skräpföremål per kilometer 2018 till 22 skräpföremål per kilometer 2020.

Tryggt och trivsamt i mina kvarter

Kartläggning av skräpet i Sverige

Under 2020 genomfördes för första gången en nationell skräpmätning i Sverige. Naturvårdsverket fick i uppdrag av regeringen att kartlägga skräpet i Sverige som ett underlag till genomförandet av EU:s engångsplastdirektiv. Håll Sverige Rent fick sedan uppdraget genom upphandling.

För att få en nationell skattning på antal skräpföremål gjordes ett slumpmässigt urval av 75 kommuner och under en vecka i juni genomfördes mätningen i centralorternas stadskärnor.

Mätningen visar att det slängdes 35 miljoner skräpföremål, motsvarande 60 ton, på marken under juniveckan. Vanligaste skräpet är fimpar, snus och plast. Hela 76 % av alla skräpföremål som hittats är fimpar (62 %) och prillor (14 %). Det stämmer väl överens med tidigare observationer i Håll Sverige Rents tidigare mätningar. Om man exkluderar antalet fimpar, snus och tuggummin ur resultaten är 38 % av det som slängs på marken plast. Av plasten är 26,5 % förpackningar för livsmedel.

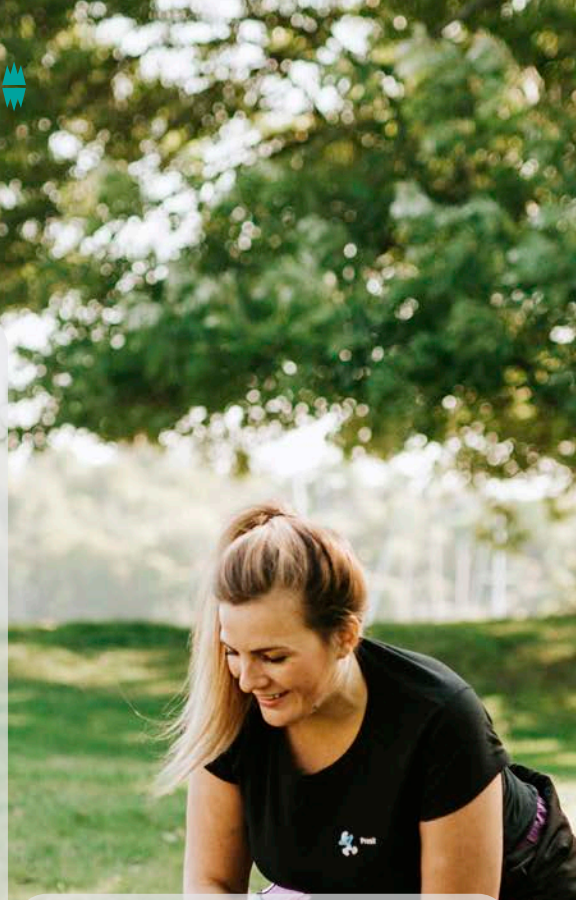

Hur påverkas resultatet av pandemin?

De deltagande kommunerna fick frågan om de trodde att pandemin påverkade hur mycket folk som rörde sig i de centrala delarna av tätorten under den aktuella veckan. Av de 75 tillfrågade var det 50 som svarade. Av dessa var det 14 som upplevde att det rörde sig lika mycket folk som det brukar göra. 17 personer menade att det rörde sig mindre folk ute och 19 att det var mer folk ute än vanligt.

Samarbete med kommuner

Ändrade vanor och beteenden under året har gjort att nedskräpningen i såväl natur som stadsmiljö har fått ännu mer uppmärksamhet och legat högt på kommunernas agenda. Tillsammans har vi arbetat för att få kommunala och regionala planer att på bästa sätt styra kommunernas arbete mot nedskräpningen och också innehålla mål och åtgärder gällande den marina nedskräpningen.

Under 2020 har antalet kommuner som är medlemmar i Håll Sverige Rent ökat till 120 stycken och två av tre svenskar bor nu i en Håll Sverige Rent-kommun.

På grund av pandemin planerades den traditionella konferensen om och blev istället en digital nedskräpningsvecka i månadsskiftet november-december. Vi hade fokus på kommuner och med dagliga teman som fimpen, sjöar och hav, trygghet, tillit och återvinning, engagemang samt vision och framtid. Deltagandet var rekordhögt med över tusen deltagande på flera av dagarna och veckan avslutades med att priset för årets Håll Sverige Rent-kommun delades ut till Gävle kommun med följande motivering: ”För det stora engagemanget i kommunen och för arbetet med ett nytt Miljöstrategiskt program och en Kretsloppsplan som tillsammans gör uppdraget att minska och förebygga nedskräpning till ett uppdrag för många.”.

I Håll Sverige Rents Kommunindex kunde vi se att andelen kommuner som har både mål och åtgärder i avfallsplanen nu ökat till 57 % och att 40 % av kommunerna numera har en budget för det förebyggande arbetet. 27 % av kommunerna har räknat på nedskräpningens kostnader. Det är alldeles för få men en glädjande ökning från 20 % året innan.

Kommunmätningar

2020 genomfördes 53 skräpmätningar i 38 av Sveriges kommuner enligt en metod utvecklad av Håll Sverige Rent i samarbete med Statistiska centralbyrån. Totalt var det 40 kommuner som beställde mätningar men två av dem genomfördes inte på grund av läget med pandemin.

Rapportera nedskräpning via Håll Sverige Rent-appen

Under året har en välbehövlig uppdatering av den populära Håll Sverige Rent-appen för felanmälan av nedskräpning inletts, något som kommer att leda till att grövre fall av nedskräpning blir uppmärksammat av kommunen och förhoppningsvis kan åtgärdas snabbare i framtiden.

Tryggt och trivsamt i mina kvarter

Skräpet längs vägar

Nedskräpning längs med större vägar i storstäder upplevs som ett stort problem och rör övervägande konsumentrelaterat skräp och dumpningar. Vi har i samarbete med Trafikverket arbetat med ett pilotprojekt i syfte att skapa mer kunskap om den faktiska skräpsituationen längs vägrenen och vid rastplatser. Under 2020 har arbetet fokuserat på att genomföra delrapportering av uppföljningsmätningar vid rastplatserna Sillekrog och Mora Stenar. Dessutom etablerades ytterligare två åtgärder; en ”fimpomat” samt nudgingkommunikation för att minska de tobaksrelaterat skräpet. De mätningar som genomförts visar inga enhetliga svar men ger indikationer på hur man ska fokusera inför projektets sista fas.

Varför gör inte folk som de säger?

Projektet som var en del av Naturvårdsverkets utlysning för "plast och mikroplast", syftade till att få svar på hur vi ska kunna genomföra effektivare informationsinsatser i syfte att förändra människors beteenden från konsumtion av engångsartiklar till konsumtion av flergångsartiklar. Inga tydliga svar har getts i den specifika frågeställningen, däremot har flera andra slutsatser gällande effektiv kommunikation dragits. Att ändra människors beteenden eller att få folk att sluta skräpa ner med hjälp av kommunikation är komplext. Beslutet att skräpa ner är ett så kallat ”allmänningens dilemma”, det har en större kontext och berör fler än individen själv.

Projektet visar att fler studier framhäver vikten av målgruppsanpassade budskap. Vi människor gör som andra gör. Och vem ”de andra” är, beror på hur vi definierar vår tillhörighet. Om man når en stor andel i en delmålgrupp är sannolikheten stor att effekten ekar även utanför den valda gruppen. En slutsats från projektet är att problemet med nedskräpning och/eller beteendeförändringar inte låter sig lösas med enbart en kampanj. Det kräver långsiktigt arbete med olika insatser.

Skräp från byggnationer

Vid nybyggnation kan det uppstå spill och stora mängder förpackningsplast. Det är svårt att uppskatta hur stor mängd plast (både makro- och mikroplast) som kommer från byggarbetsplatser och hamnar i miljön. Stockholms stad gav under hösten 2020 Håll Sverige Rent i uppdrag att i en pilotstudie kartlägga nedskräpningen utanför några byggnationer för att få en bild av hur läckaget av plastskräp kan se ut samt identifiera särskilda risker för spridning av skräpet till närmiljön. Mätningen utfördes utanför 3 nybyggnationer vid 1-3 tillfällen under några veckor i oktober/november 2020.

Vid alla tre mätplatser och alla mättillfällen plockades totalt 396 skräpföremål av plast som tillsammans vägde 4,7 kg, vilket motsvarade drygt 8 sopsäckar. Den genomsnittliga vikten för ett skräpföremål var knappt 12 g. I genomsnitt tillkom det 17 skräpföremål per vecka och byggnation.

Cellplast (frigolit) och emballage var det vanligaste skräpet. Mätningen kompletterades med intervjuer av yrkesarbetare och en sammanställning över risksituationer för nedskräpning samt förslag på åtgärder sammanställdes i en rapport. Under våren kommer Stockholms stad att anordna webbinarier där resultaten ska presenteras och utgöra underlag för förebyggande arbete mot nedskräpning från byggnationer.

Optimerad infrastruktur

Målsättningen med projektet, som var en del av Naturvårdsverkets utlysning för "plast och mikroplast", var att undersöka och föreslå hur utformning, placering och handhavande av infrastruktur för insamling av avfall ska planeras för det offentliga rummet. Brist på papperskorgar eller att papperskorgen är full är två av de vanligaste orsakerna till varför individer skräpar ner. Kommunerna har en skyldighet att i avfallsplanen sätta upp mål och åtgärder för att förebygga och begränsa nedskräpningen. En korrekt utformad och dimensionerad infrastruktur för insamling av avfall på olika offentliga platser är en av förutsättningarna för att lyckas med detta.

Resultaten från kartläggningen av kommunerna uppvisar stora skillnader avseende hur de arbetar med nedskräpning; från strategier och tvärfunktionella arbetsprocesser till budget, inköp och systematik. Projektet har också utarbetat en modell som är tänkt att fungera som stöd för kommunernas arbete med att planera sin infrastruktur.

Ingen mer plast i våra hav och vatten

Skräpmätning på badplatser

2020 testades för första gången en metod för att mäta skräpet på badplatser, så väl vid sjöar som vi havet. Metoden testades i samarbete med Sysav, ett kommunägt avfallsbolag i Skåne. 3 stränder valdes ut i Lomma, Svedala och Vellinge. Allt skräp på en avgränsad yta plockades och registrerades i samband med städning mellan 1 juli och 15 augusti.

Resultaten visade att plast utgjorde ca 30 % av skräpet. Det vanligaste plastskräpet var förpackningar från godis, snacks och glass, dessa utgjorde en fjärdedel plastkategorin. Hela 14 % av plastskräpet bestod av sugrör eller omslag till sugrör.

Schysst Fiske

Syftet med projektet Schysst Fiske var att bilda opinion mot förlorade fiskeredskap med målet att minska mängden fiskeredskap som förloras inom fritidsfisket. För att uppnå detta har projektet spridit kunskap om förlorade fiskeredskap för att skapa en ökad förståelse av de konsekvenser som kan bli till följd av att fiskeredskap förloras samt informerat fritidsfiskare om rapporteringsverktyget Ghost Guard.

Håll Sverige Rent har framförallt tagit fram och spridit en informationskampanj med tillhörande kampanjwebb. Kampanjen har fokuserat på två specifika målgrupper; kräftfiskare i Vättern och hummerfiskare på västkusten, och kampanjen hade sin final under hummerfiskepremiären den 21 september. I samband med premiären annonserade vi i både sociala medier och i tidningar längs med Bohusläns kust, uppmuntrade myndigheter, organisationer och andra aktörer att sprida budskapet i deras egna kanaler samt att vi gick ut med ett pressmeddelande. Vårt övergripande mål med projektet var att nå 30 % (ca 400 000) av Sveriges fritidsfiskare och sammanslaget nådde kampanjen 550 000 personer med vårt kampanjbudskap.

Fiskereturen

Sedan slutet av 2019 har projektet Fiskereturen, ett initiativ från Håll Sverige Rent, Sotenäs kommun, Båtskroten och Fiskareföreningen Norden, med hjälp av finansiering från Havs- och vattenmyndigheten (HaV), kartlagt och samlat in uttjänta fiskeredskap som annars hade löpt en risk att skada naturen. Totalt har ca 145 ton uttjänta fiskeredskap samlats in under projektet och insamlingen har skett på över 40 platser. Det handlar till exempel om hundratals fiskenät. Förutom en digital kommunikationskampanj skickades även fysiskt material ut till fritidsbåtshamnar för att nå fritidsfiskare på gräsrotsnivå. Totalt distribuerades affisch och följebrev till 131 strategiskt utvalda hamnar och bryggor runt om i Sverige.

Ingen mer plast i våra hav och vatten

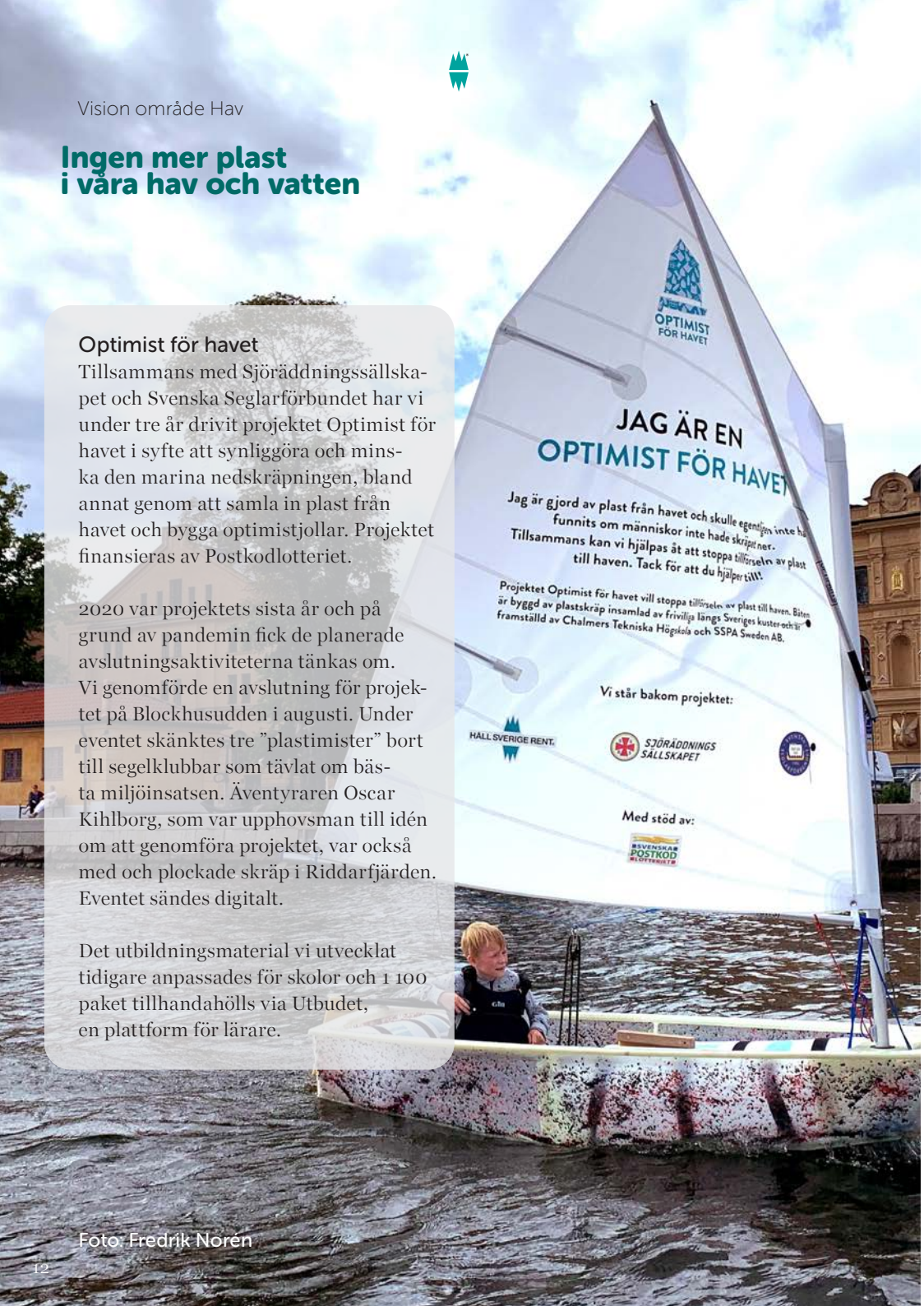

Foto: Fredrik Norén

Optimist för havet

Tillsammans med Sjöräddningssällskapet och Svenska Seglarförbundet har vi under tre år drivit projektet Optimist för havet i syfte att synliggöra och minska den marina nedskräpningen, bland annat genom att samla in plast från havet och bygga optimistjollar. Projektet finansieras av Postkodlotteriet.

2020 var projektets sista år och på grund av pandemin fick de planerade avslutningsaktiviteterna tänkas om. Vi genomförde en avslutning för projektet på Blockhusudden i augusti. Under eventet skänktes tre ”plastimister” bort till segelklubbar som tävlat om bästa miljöinsatsen. Äventyraren Oscar Kihlborg, som var upphovsman till idén om att genomföra projektet, var också med och plockade skräp i Riddarfjärden. Eventet sändes digitalt.

Det utbildningsmaterial vi utvecklat tidigare anpassades för skolor och 1 100 paket tillhandahölls via Utbudet, en plattform för lärare.

Expertnätverk

Håll Sverige Rent deltar i expertnätverk för marint skräp inom OSPAR, HELCOM och den tekniska gruppen för marint skräp som initierats av EU:s medlemsstater (TG Marine Litter). Expertnätverken möjliggör informationsutbyte, diskussionsforum och ger vägledning och rådgivning kring policyramarna.

Den stora händelsen under 2020 var att ett tröskelvärde för marint skräp på stränder (20 skräp per 100 m) accepterades av alla medlemsstater inom EU. Eva Blidberg från Håll Sverige Rent ingick i den grupp experter inom TG-ML som gjort bedömning av tröskelvärdets storlek utifrån förekomsten av skräp på Europas stränder och dagens kunskap om hur skräp skadar miljön.

Tröskelvärdet är inte lagligt bindande men kommer ha stor betydelse för hur och i vilken omfattning medlemsstaterna kommer att arbeta mot den marina nedskräpningen i framtiden.

BLASTIC-verktyget

Under 2016 initierade Håll Sverige Rent EU-projektet BLASTIC. I projektet tog man fram en metodik, ett verktyg samt en åtgärdslista som stöd till kustkommuner i deras arbete med att ta fram en åtgärdsplan mot marin nedskräpning med fokus på plast.

Under 2019 fick vi finansiering av Naturvårdsverket för att digitalisera verktyget och under 2020 blev verktyget färdigt och kunde lanseras på Håll Sverige Rents webb. Sedan dess har flera kommuner som Stockholms Stad och Nacka kommun skrivit in i sina avfallsplaner att dem planerar att kartlägga sina källor till marin nedskräpning i kommunen genom att använda det digitala BLASTIC-verktyget.

”Vi vill bli fler som inte skräpar ner”

Våra största skräpplockarkampanjer

Skräpplockardagarna

För att säkerställa att normen om att inte skräpa ner lever vidare är det viktigt att påverka ungas attityder till nedskräpning och öka deras kännedom om skräpets effekter. Vi driver därför sedan många år skräpplockarkampanjer som riktar sig till barn och unga inom skolans värld.

Håll Sverige Rent bidrar med utbildningsmaterial anpassat för barnens ålder så att pedagogerna får stöd i att öka deltagarnas kunskaper om skräp och återvinning. Genom att vara delaktig i aktiviteten blir barnen mindre benägna att skräpa ner i framtiden.

Skräpplockardagarna är vårens stora kampanj för barn och unga. Under 2020 lockade kampanjen drygt 619 500 barn och 220 kommuner i ett engagemang mot skräpet.

Pandemin innebar en del förändringar i upplägget. Vi blev tvungna att stänga ner för anmälningar i början av mars. Det rådde en stor osäkerhet kring hur smittspridningen skedde och personalen fanns inte heller på plats för att ta mot det beställda materialet. Situationen ändrades emellertid och vi fick möjlighet att öppna upp igen. Att plocka skräp utomhus visade sig vara en aktivitet som var uppskattad när mycket annat stängdes ner.

Kusträddarna

Kusträddarna tog i år en annan riktning i och med pandemin. Nordiska Kusträddardagen ställdes in och vi valde att satsa på rörelsen Kusträddarna. Istället för att skicka material till olika event runt om i landet erbjöds skräpplockarpaket till alla som anmälde sig till kampanjen.

Kampanjen blev väldigt lyckad trots pandemin. Antal deltagare i kampanjen slutade på 43 689, och vi fick in över 10 000 e-postadresser till Håll Sverige Rent-rörelsen. Vi såg även ett stort engagemang i sociala medier och blev uppvaktade av företag som ville vara med. Totalt skickades ca 5300 paket och ca 28 000 personer fick därmed en egen påse att plocka i.

Kampanjen är finansierad med hjälp av ett uppdrag från Naturvårdsverket.

Håll Sverige Rent-dagen

För tredje året i rad arrangerades Håll Sverige Rent dagen den tredje lördagen i september. Tillsammans var vi 87 000 skräpplockare som deltog och över 450 lokala event arrangerades runt om i landet.

Kampanjen är finansierad med hjälp av ett uppdrag från Naturvårdsverket och syftar till att engagera främst den vuxna befolkningen i nedskräpningsfrågan. Målet är att alla i Sverige ska gå ut och plocka skräp och känslan ska vara att vi gör skillnad tillsammans.

I år hade vi även ett djupare samarbete med de 12 kommuner där vi hade planerat för fysiska event. Tillsammans arbetade vi för att hitta lokala hjältar som kunde arrangera skräpplockning och sprida budskapet till allmänheten.

Kampanjen resulterade i att 44 procent av befolkningen såg information eller reklam om Håll Sverige Rent-dagen.

Alla barn vill ha en framtid utan skräp

Hållbarhet på schemat

Idag är hållbar utveckling en så viktig fråga att det numera ingår i läroplanen, vilket gläder oss på Håll Sverige Rent.

Vi vill dela med oss av vårt mångåriga engagemang, kunnande och nätverk till hela skolvärlden. Genom att arbeta tillsammans med lärare, elever, skolor och förskolor, skapar vi en gemensam grogrund för riktig, hållbar förändring. Under #Hållbarhetpåschemat har vi under året samlat våra program och aktiviteter som är riktade till skolor och förskolor för att tydligare synliggöra vilka möjligheter lärare och elever har att arbeta med lärande för hållbar utveckling tillsammans med oss på Håll Sverige Rent. I skolsatsningen ingår Skräplabbet, Grön Flagg, Unga reportrar och Skräpplockardagarna.

Skräplabbet

Vi på Håll Sverige Rent har tagit fram Skräplabbet: ett lösningsorienterat kunskapslabb om nedskräpning. Här får barnen och eleverna konkreta kunskaper om människans påverkan på naturen, men också om skräpets potential som värdefull resurs– allt paketerat inom tydliga, lekfulla ramar. Skräplabbet kan användas inom de flesta skolämnen och är lätt att anpassa till den egna undervisningen. Här finns både färdiga undervisningspaket, enstaka lektionsupplägg och mer öppna idéer – alltid med stort utrymme för kreativitet och egna initiativ, och med en tydlig koppling till läroplanerna. Istället för att åka ut och besöka skolor och förskolor utökade vi Skräplabbet digitalt med en egen ingång för eleverna där de kan ställa frågor om nedskräpning och söka kunskap.

Grön Flagg

Grön Flagg är ett unikt lärandeprogram inom hållbar utveckling. Med Grön Flagg fokuserar vi vår samlade erfarenhet, våra kunskaper och vårt kontaktnät för att erbjuda bästa möjliga stöd till skolan. Under året har ca 1300 skolor och förskolor varit verksamma. 2020 var ett tufft år för förskolor och skolor i och med pandemin och det var många som pausade sitt utvecklingsarbete för att hinna med. Därför blev det också färre än vanligt som gick i mål och blev certifierade. För att peppa och stötta lärare och förskollärare till att trots tuffa tider fortsätta hållbarhetsarbetet utökade vi Grön Flagg med bokad rådgivning, vilket har varit mycket uppskattat.

Hållbarhetspris

För fjärde året i rad delade vi den 11 november ut pris till Årets Hållbara Förskola, Grundskola och Gymnasium.

För att öka kännedom om priset och för att alla medlemmar i Grön Flagg skulle känna sig delaktiga ordnade vi en digital prisutdelning som även innehöll skräpkunskap och underhållning. Mjölnartorpets förskola i Karlstad, Läroverket i Hudiksvall samt Nicolaiskolan i Helsingborg hade av juryn utsetts till vinnare.

Unga Reportrar

Unga reportrar är en tävling där elever i årskurserna 6-9 samt på gymnasiet får arbeta journalistiskt och kreativt med ekologisk hållbarhet. Uppdraget är att skriva ett reportage, ta ett foto eller göra en kortfilm. Unga reportrar är den svenska delen av Young Reporters for the Enviroment (YRE). Idag finns det fler än 300 000 Young Reporters över hela världen.

2020 fick vi in 450 bidrag från 59 skolor vilket återigen är nytt rekord. Årets totalvinnare blev Lina Tuving som gick på Nacka gymnasium och som skrev reportaget Fyrverkerier – vackra miljöbovar.

Godis är gott – skräp is not!

Under 2020 ville vi även testa att nå ut direkt till barn och unga i åldern 13-17 år. I en TikTok-kampanj under hösten samarbetade vi med sju mediaprofiler för att sprida budskapet Godis är gott – skräp is not. Kampanjen syftade till att sprida kunskap om engångsplastens negativa påverkan på miljön. Kampanjen resulterade i 1 386 792 videovisningar med en visningstid på 5794 timmar, vilket motsvarar 241 dagar.

GODIS ÄR GOTT SKRÄP IS NOT

Fokus på engångsplast

Intern samordningsgrupp för EU:s engångsplastdirektiv

Den 5 juni 2019 fattade EU beslut om engångsplastdirektivet som innehåller en rad åtgärder för hur medlemsländerna ska komma till rätta med vissa plastprodukters negativa påverkan på miljön. Under hösten 2020 tillsattes en samordningsgrupp på Håll Sverige Rent för att utbilda medarbetare om direktivets innehåll, samt förenkla och förklara direktivets innehåll för allmänhet, företag och kommuner som önskar.

Hej då engångsmugg

Projektet Hej då engångsmugg finansieras av Postkodlotteriet och planerades pågå 2018–2020. Projektet syftar till att minska användandet av engångsmuggar och andra engångsartiklar som helt eller delvis består av plast och som ofta blir till skräp. Målet är att förändra attityder och beteenden hos unga vuxna i åldern 18–29 år.

Projektets sista aktivitet, en kampanj med flera stora kafékedjor var planerad till våren 2020. Kampanjen innebär rabatt på kaffe för de kunder som tar med sig egen mugg och är planerad att stöttas med mediainsatser I främst sociala medier. På grund av pandemin flyttades kampanjen från våren 2020, till först hösten 2020 för att nu planeras genomföras under 2021.

Internationella projekt

Environment as Business

I samarbete med Hand in Hand Sweden och Hand in Hand Eastern Africa har vi genomfört det treåriga projektet Environment as Business (En grön väg ur fattigdom) som syftar till att minska nedskräpning och övriga avfallsproblem i utvalda slumområden i Nairobi, Kenya. Projektet finansieras av Postkodlotteriet.

Under projektet har det utvecklats en modell för att kunna diplomera småföretag; ”Green and Clean”. Den digitala plattformen fungerar som ett hjälpmedel för den Hand-in Hand medarbetare som har som uppgift att lokalt diplomera företagen. Plattformen kommer eskaleras till projektet Waves of Change som delvis kan ses som en förlängning av Environment as business.

Den studieresa till Sverige som skulle företagits under året blev inställd på grund av pandemin. På grund av pandemin blev också avslutningen av projektet framflyttat till 1:a kvartalet 2021 och kommer äga rum digitalt istället för den planerade slutkonferensen i Kenya.

Waves of Change

Tillsammans med Hand-in-hand Sverige blev vi beviljade närmre 23 miljoner kr i ett treårigt Drömprojekt utlyst av Postkodlotterierna. Större delen av budgeten kommer allokeras till de lokala organisationerna Hand-in-Hand Indien samt Hand-in-Hand Kenya.

I Waves of Change drömmer vi om en mäktig rörelse där människor kommer samman och samlar kraft över gränser, för att med konkreta lösningar anta några vår tids stora utmaningar. Frågan om plast och nedskräpning av våra gemensamma hav står högt upp på agendan och fattigdomsbekämpning är fortsatt avgörande för att skapa en hållbar utveckling. Vi vill nyttja detta momentum och agera nu! I projektet tar vi upp kampen mot nedskräpningen av hav och kuster genom bättre infrastruktur, ökad medvetenhet och mer hållbara beteenden. Samtidigt är målet att skapa mer än 4000 små företag och därmed ge förutsättningar för tusentals kustboende i Kenya och Indien att skapa sig en hållbar försörjning. I och med pandemin har emellertid projektstarten planerats om. De planerade resorna till Kenya och Indien är skjutna på framtiden.

Keep Georgia Tidy

Projektet syftar till att stödja den georgiska organisationen; Keep Georgia Tidy med två delar; att skapa en struktur för uppbyggnad av Eco-Schools i Georgien samt att överföra kunskap från Håll Sverige Rent kring hur man skapar en folkbildningsrörelse. En planerad workshop i Georgien fick till följd av pandemin planeras om och genomfördes i stället digitalt.

Företagssamarbeten

FÖRETAG MOT SKRÄP

Företag mot skräp

Under 2020 har Håll Sverige Rent paketerat formen för företagssamarbeten genom konceptet Företag mot skräp. I konceptet vill vi betona att det spelar mindre roll exakt på vilket sätt vi samarbetar, men det viktiga är att alla gör något. Och på det stora hela kommer vi skapa en förändring.

Inom Företag mot skräp har vi under året gjort gemensamma kampanjer för att minska fimpar, tagit initiativ för pant på snusdosor, satt upp skräphåvar på bryggorna i Sandhamn och Stockholms skärgård och gjort beteendestudier av nedskräpare.

Pandemin har under året försvårat möjligheten till att göra gemensamma clean-ups, en rolig aktivitet där vi direkt engagerar företagen mot nedskräpning.

Vi har istället genomfört digitala workshops med företagens medarbetare och i vissa fall försett dem med skräpplockarpaket för att de på egen hand ska kunna arrangera skräpplockning.

Vänföretag och donationer

Håll Sverige Rent fortsatte under 2020 att attrahera Vänföretag och andra små och stora donationer från företag som vill bidra ekonomiskt till Håll Sverige Rents arbete. Vi har haft 17 Vänföretag under året och fått större donationer från bland annat Coca-Cola Foundation och Fortum Markets. Utöver att välja el från förnybara källor (sol, vatten eller vind) samt få professionell energirådgivning bidrar även de kunder som tecknade Fortums miljöpaket med 100 kr till Håll Sverige Rents arbete.

Håll Havet Rent-nätverket

Nätverket har under 2020 bestått av 12 medlemmar: BillerudKorsnäs, Borealis, Coca-Cola, Duni, Espresso House, Lidl, Orkla Foods Sverige, Philip Morris, Procter & Gamble, Swedish Match och Systembolaget. Nätverket är en plattform där svenska företag, myndigheter och experter delar erfarenheter och kunskap med varandra. Medlemmar i nätverket har också varit med i utvecklingen av den nya Havsalliansen, som lanseras 2021.

Fokus på fimpen

I en satsning för att få bukt med den omfattande nedskräpningen från tobaksrelaterat skräp fokuserade Håll Sverige Rent under 2020 på att samarbeta med tobaksindustrin.

Studie om hur rökare fimpar

Håll Sverige Rent har under slutet av 2020 tillsammans med Novus på uppdrag av Philip Morris International utfört studier kring rökare och fimpar i Sverige och Finland. I varje land genomfördes observationer av rökare på 30 olika platser i sex olika städer. Exempelvis i anslutning till kollektivtrafik, i anslutning till gator och trottoarer, på gågator, i parker och grönområden, nära arbetsplatsen, utanför shoppingcenter eller butiker.

Syftet med studien var att ta reda på rökares beteende på offentliga platser i båda länderna. Studien gjordes i två delar, en enkätstudie med rökare och en dold observationsstudie i respektive land.

Några viktiga slutsatser var att två av tre cigarettfimpar hamnar på marken i Sverige. Om resultatet från observationsstudien jämförs det med den inledande enkätstudien där en av tio uppger att de slänger fimpar på marken är det tydligt att rökare underskattar hur mycket de skräpar ner. Arbetet kommer ligga till grund för fortsatta aktiviteter tillsammans.

Spara Fimpen Spara Havet

Tillsammans med JTI (Japan Tobacco International) genomförde vi under 2020 ett pilotprojekt i syfte att minska andelen fimpar på gator och torg.

I Skärholmens centrum arbetade vi med med nudging, där vi genom dekaler, klistermärken och annat informationsmaterial på såväl askkoppar och papperskorgar som på marken, påminde rökarna om att fimpa rätt.

Vi delade också ut 8 000 fickaskkoppar till rökare och kommunicerade samtidigt budskapet i sociala medier och podcasts. Pilotprojektet ledde till att antalet fimpar på marken halverades. Under 2021 är förhoppningen att kunna skala upp arbete.

Kommunikation

Genomslag i media

Under 2020 har Håll Sverige Rent publicerats i media 1773 gånger, motsvarande ett annonsvärde på 42 miljoner kronor och cirka 100 miljoner möjliga mottagare. Det är ett bra resultat under ett år där det har varit betydligt svårare än vanligt att nå ut i media med historier som inte är relaterade till pandemin.

Framförallt kampanjen Skräpplockardagarna som hölls under våren fick stort genomslag i media med 345 publiceringar, jämfört med 212 året innan.

Sveriges största folkrörelse

Under 2020 påbörjade vi ett nytt spännande arbete för att bygga en folkrörelse - Sveriges största rörelse mot skräpet. Istället för att börja om från noll och engagera nya människor i varje kampanj vi gör, kan vi nu aktivera dem vi redan har – och bygga rörelsen större för varje aktivitet vi gör. Det blir som en röd tråd genom hela året. Det har gjort att vi ändrat vår kommunikation för att hela tiden få folk att gå med i rörelsen. Under 2020 lyckades vi engagera en rörelse med totalt ca 30 000 personer.

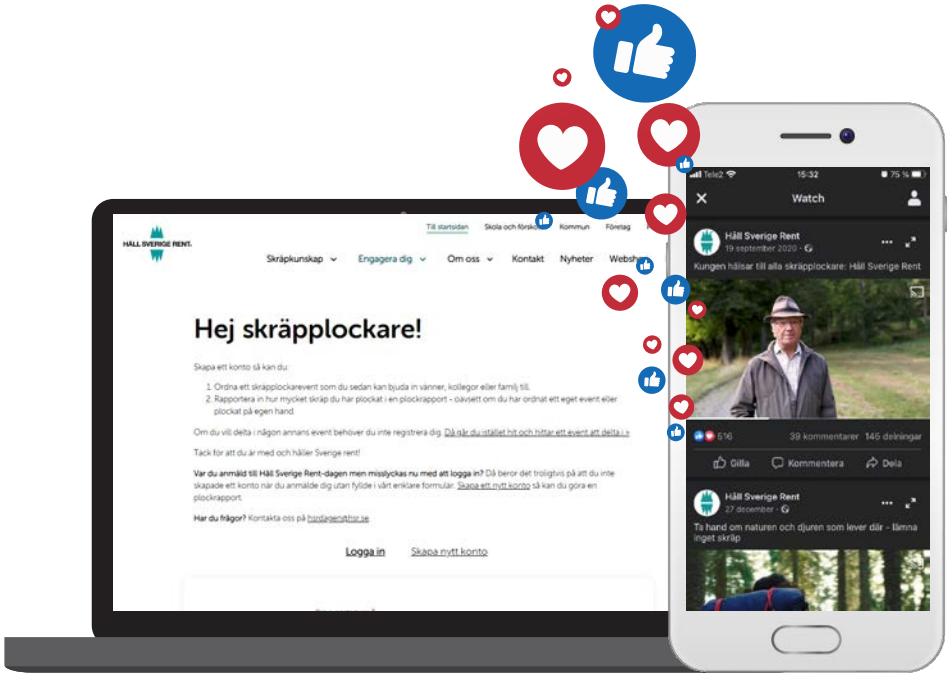

Skräpplockarevent på webben

Under 2020 lanserade vi möjligheten att skapa egna skräpplockarevent på vår webb och bjuda in vänner, familj eller kollegor att vara med på skräpplockningen. Under Håll Sverige Rent-dagen skapades ungefär 450 event på hemsidan av alltifrån banker och matvarubutiker till scouter och skolor. Möjlighet finns också att berätta hur mycket skräp man plockat för att få vara lite extra stolt över sin insats och kanske hamna på topplistan över de som plockat mest!

Sociala medier

Håll Sverige Rent arbetar trategiskt med sociala medier för att nå ännu fler människor. Vi är framförallt aktiva på Facebook och Instagram. Under 2020 nådde vi 100 000 fler personer på Instagram jämfört med tidigare år. Antalet följare ökade också med 30 procent. Kanske var det Kungens hälsning till skräpplockare på Håll Sverige Rent-dagen som bidrog till ökningen. Inlägget slog nämligen rekord i flest antal nådda personer för ett unikt inlägg: 46 499 människor!

Personal och Ekonomi

Medarbetare

Våra medarbetare är vår största resurs och vi lägger stor vikt vid att vara en hållbar arbetsgivare. Håll Sverige Rent ska vara en arbetsplats där alla människor behandlas rättvist utifrån sina arbetsprestationer. Vi utgår från en gemensam verksamhetsplanering och formulerar årliga individuella måltavlor för medarbetarna.

Våra värderingar; Kunskap, Engagemang och Tillsammans ligger till grund för exempelvis rekrytering och vårt varumärkesarbete. Vi arbetar med olika styrdokument såsom jämställdhetsplan, lönekartläggningar och en personalhandbok som regelbundet ses över. Vi har under 2020 påbörjat ett arbete för att se över alla HR-processer och strukturer. Målsättningen är att det ska vara tydligt för alla. Stiftelsen har kollektivavtal.

Resultat och ställning

Håll Sverige Rents totala intäkter exkl. finansnetto uppgick 2020 till 61 248 tkr (53 119). Stiftelsen har inget vinstsyfte, varför överskott från enskilda år fonderas som eget kapital för att kunna användas för att täcka eventuella framtida underskott.

Verksamhetsresultatet är 197 tkr och nettoresultatet är -40 tkr. I nettoresultatet ingår ett finansnetto på -190 tkr.

Det totala egna kapitalet förändras med samma belopp som resultatet då ingen utdelning kan ske.

Placering av eventuella tillgångar

Håll Sverige Rent ska placera eventuella tillgångar i finansiella investeringar för bästa avkastning men med låg risk.

Placeringar görs i första hand i värdepapper utgivna av företag eller motsvarande som enligt bedömning bedriver sin verksamhet på ett miljöriktigt och i övrigt etiskt sätt. Kapitalplaceringspolicyn definierar risknivå samt tillåtna investeringar. Policyn är ett levande dokument för såväl investeringsinstitut som styrelse.

Hållbarhetsupplysningar

Håll Sverige Rents arbete syftar till att skapa en hållbar värld, där vårt arbete leder till en större insikt kring miljö och klimatfrågor samt ett minskat läckage av skräp i naturen. Nedskräpning är den sämsta sortens resursutnyttjande. När vi har analyserat vårt interna hållbarhetsarbete har vi beslutat att de område där vi har störst påverkan är:

Avfallshantering i kampanjer vilket är en direkt miljöpåverkan då stiftelsens omfattande medborgaraktiviteter kan riskera att leda till spridandet av skräpplockarmaterial, exempelvis säckar av plast. Hittills har vi inte hittat något bättre material för clean-ups än plastpåsar. Det utvärderas inför varje kampanj och vi är noggranna med att använda återanvänd plast. Vi har också påbörjat en LCA-analys för att utvärdera materialet.

Renare miljö på land och i havet vilket är en indirekt miljöpåverkan. Området omfattar hela Håll Sverige Rents verksamhet och sammanfaller med vårt syfte och vår vision.

Hälsa och säkerhet i kampanjer är en prioriterad aspekt med direkt påverkan. En riskbedömning görs inför alla kampanjer som involverar allmänheten. Vi har också förstärkt informationen inför skräpplockaraktiviteter. Under 2020 beslutade vi att inte genomföra events som samlar allmänheten utan uppmanade i stället till skräpplockning med de man delar hushåll med.

Saklig påverkan och opinionsbildning
Nedskräpning finns inte med i avfallshierarkin och tenderar att glömmas bort i diskussioner på politisk nivå. Därför är vi skräpets talesperson i exempelvis politiska diskussioner och remisser.

Nöjdhet och trovärdighet genom affärsmässighet och god etik är en förutsättning för att vi ska lyckas. Vi har under året organiserat om med ett tydligare fokus på kunskap. Inför samarbete med nya företag genomför vi också en riskbedömning och tydlig målsättning utifrån parametrarna synlighet, finansiering och effekt.

Transparens av stiftelsens hållbarhetsarbete och samhällsbidrag. Håll Sverige Rent agerar med total transparens som målsättning. Som medlemmar i Giva Sverige och Svensk Insamlingskontroll har vi dessutom dubbla revisioner på verksamheten.

Skräpet finns överallt omkring oss – i natur, städer och hav.
Vi vill bli fler som inte skräpar ner. Nedskräpningen kan bara minska om vi gör det tillsammans. Vill du vara med?

Håll Sverige Rent är en ideell obunden stiftelse. Arbetet finansieras av bidrag och projektmedel från företag och myndigheter samt genom insamling till 90-konto. Håll Sverige Rent är medlem i GIVA och granskas av Svensk Insamlingskontroll.

www.hållsverigerent.se

90 KONTO | SVENSK INSAMLINGS KONTROLL